

ເອກກະສານຢັ້ງຢືນ

1. ໄດ້ມາຈາກປຶ້ມໂພຊະນາການເຊິ່ງຮຽບຮຽງໂດຍ:
 - ດຣ ແສງພະຈັນ ພິມມະວົງ
 - ອ.ຈນິພາລັດ ພຽນບຸຜາຈາກວິທະຍາໄລສາທາລະນະສຸກ ຂະແໜງຄຸ້ມຄອງອະນາໄມ
2. ໄດ້ມາຈາກປຶ້ມຄູ່ມືຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບ ອາຫານສະອາດ ປອດໄພ, ການອະນາໄມຮ່າງກາຍຂອງເດັກ ແລະສິ່ງແວດລ້ອມໃນໂຮງຮຽນທີ່ຖືກຫຼັກສູ່ອະນາໄມ ເຊິ່ງປຶ້ມນີ້ໄດ້ຮຽບຮຽງມາຈາກປຶ້ມ
Food, Environment and Health

ປຶ້ມຄູ່ມື

ວິຊາ: ໂພຊະນາການອາຫານເພື່ອສຸຂະພາບ
ແລະ ສຸຂະອະນາໄມ ຂັ້ນພື້ນຖານ

ສູນອົບຮົມຮ່ວມພັດທະນາ

(PADETC)

ຮຽບຮຽງໂດຍ: ທີມງານໂພຊະນາການ

ຈັດພິມທີ່: ສູນອົບຮົມຮ່ວມພັດທະນາ

ບັນນາທິການໂດຍ: ອຈ ໂພໄຊ ຈັນທະວົງສາ
ອຈ ປົວຈັນ ທານຸວົງ

ພິມ ແລະ ຈັດໜ້າ: ນ ລະອອງ ຈັນທະວົງ

ແຕ້ມໂດຍ: ທ ສິດປະກອນ

ອອກແບບໜ້າປົກ ທ ວັດທະນາ ສີວິໄຊ

ຈັດທຳໂດຍ: ສູນອົບຮົມຮ່ວມພັດທະນາ

2008

ຄຳນຳ

ປຶ້ມຫົວນີ້ສ້າງຂຶ້ນເພື່ອເປັນຄູ່ມືໃຫ້ແກ່ຄູ, ອາສາສະໝັກ ເພື່ອເປັນບ່ອນອີງໃນການສອນນັກຮຽນກ່ຽວກັບດ້ານການກິນ ອາຫານທີ່ມີຄຸນຄ່າຕໍ່ຮ່າງກາຍ ແລະ ການຮັກສາອະນາໄມຂັ້ນ ພື້ນຖານໂດຍ ມີຈຸດປະສົງ:

- ເພື່ອຢາກໃຫ້ຄູ, ອາສາສະໝັກເຂົ້າໃຈ ແລະ ຮູ້ເຖິງການກິນ ອາຫານທີ່ມີຄຸນຄ່າ ແລະ ການຮັກສາອະນາໄມທີ່ຖືກຕ້ອງ.
- ເພື່ອນຳໄປສອນໃຫ້ນັກຮຽນຂັ້ນປະຖົມສຶກສາ.
- ເພື່ອໃຫ້ເດັກໄດ້ຮູ້ການເລືອກກິນອາຫານທີ່ມີຄຸນຄ່າຕໍ່ຮ່າງ ກາຍ ແລະ ການຮັກສາອະນາໄມຮ່າງກາຍຂັ້ນພື້ນຖານ.

ຄະນະຈັດທຳ

8. ຮັກສາເຮືອນຄົວ ຊຽງ ແລະ ເຄື່ອງຮັບໃຊ້ອື່ນໆ ແລະ ອາ ຄານໃຫ້ສະອາດທຸກຄັ້ງ.

9. ປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ສັດ ແລະ ແມງໄມ້ຕ່າງໆມາສຳຜັດກັບອາ ຫານ.

10. ໃຊ້ນ້ຳດື່ມບໍລິສຸດທີ່ສະອາດມາປຸງແຕ່ງອາຫານທຸກຄັ້ງ.

X.10 ຫຼັກການຂອງອົງການອານາໄມໂລກ

(W H O) ໃນການກະກຽມອາຫານຢ່າງປອດໄພ.

1. ເລືອກອາຫານທີ່ເໝາະສົມ.
 - ອາຫານສົດ(ໝາກໄມ້ສົດ ຜັກສົດ) ສາມາດກິນໄດ້ໂລດ.
 - ອາຫານຕ້ອງຜ່ານການປຸງແຕ່ງເສຍກ່ອນຈິ່ງຈະບໍລິໂພກ
ເຊັ່ນ: ຊີ້ນ, ປາ
2. ຈັດການຄົວ, ທຸງ ຫຼື ຕົ້ມໂລດ (ເພື່ອຂ້າເຊື້ອພະຍາດ ຫຼື ເຊື້ອຈຸລິນຊີຊຶ່ງອາດຈະເຈືອປົນກັບຊີ້ນ, ປາ) ຢູ່ໃນອຸນຫະພູມ
>60 °C
3. ຄວນກິນອາຫານທີ່ຄົວແລ້ວທັນທີໂລດ.
4. ເກັບມ້ຽນອາຫານທີ່ຄົວແລ້ວຢ່າງຖືກຕ້ອງໃນອຸນນະພູມ
< 5 °C ຫຼື > 60 °C.
5. ອຸ່ນອາຫານຄືນທີ່ໄດ້ເກັບຮັກສາໄວ້ນັ້ນໃນອຸນນະພູມ
> 60 °C .ອາດສາມາດຂ້າເຊື້ອພະຍາດ ຫຼື ເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່
ອາດຈະເກີດໃນເວລາເກັບມ້ຽນ.
6. ຫຼີກລ້ຽງການສຳຜັດລະຫວ່າງອາຫານດິບກັບອາຫານສຸກ
ອາຫານທີ່ຄົວແລ້ວອາດຕິດເຊື້ອເມື່ອສຳຜັດກັບອາຫານດິບການ
ຕິດຕໍ່ແມ່ນຍ້ອນພາຊະນະເຊັ່ນ: ຊຽງ, ມິດ, ຖ້ວຍ.
7. ລ້າງມືໃຫ້ສະອາດທຸກຄັ້ງກ່ອນຄົວກິນ ຫຼື ຫຼັງຈາກຈັບບາຍ
ພາຊະນະ ແລະ ຊີ້ນປາ...

ພາກທີ I

ຫົວບົດ	ໜ້າ
I. ຄວາມສຳຄັນຂອງໂພຊະນາການສຳລັບເດັກໄວຮຽນ.....	1-2
II. ຄວາມຕ້ອງການພະລັງງານ ແລະ ສານອາຫານ	2-4
III. ອາຫານສຳລັບເດັກໃນໄວຮຽນ.....	5-6
IV. ຄຸນປະໂຫຍດຂອງອາຫານ	6
- ການຂາດອາຫານໃດໜຶ່ງຈະມີຜົນສະທ້ອນຕໍ່ຮ່າງກາຍ.....	6
- ເປັນຫຍັງຄົນເຮົາຈຶ່ງຕ້ອງການອາຫານທີ່ມີພະລັງງານ.....	6
- ຄົນເຮົາເສຍພະລັງງານໃນເວລາໃດ.....	7
V. ອາຫານ 3 ໝວດ.....	7
- ໝວດອາຫານທີ່ເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍເຕີບໃຫຍ່.....	7
- ໝວດອາຫານທີ່ເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍເຄື່ອນໄຫວໄດ້.....	8
- ໝວດອາຫານທີ່ເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍແຂງແຮງ.....	9-10
VI. ຄວາມສຳຄັນຂອງວິຕາມິນຕ່າງໆ.....	11-14
VII. ອາຫານທີ່ຖືກຫຼັກໂພຊະນາການ.....	14
- ອາຫານທີ່ສະອາດ.....	14
- ເຂົ້າໜົມທີ່ຄວນກິນ.....	14

- ການເກັບຮັກສາອາຫານໄວ້ໃນທີ່ສະອາດແລະປອດໄພ.....15
- VIII.ທີ່ມາຂອງແຫຼ່ງນໍ້າ.....15
- ນໍ້າມີຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍສໍາລັບຊີວິດປະຈຳວັນ.....15
- ນໍ້າທີ່ສະອາດ.....16
- ຄົນເຮົາຂາດນໍ້າເລັກນ້ອຍໃນເວລາໃດແດ່?.....16
- ການດື່ມນໍ້າໃຫ້ພຽງພໍກັບຮ່າງກາຍໃນແຕ່ລະມື້.....16
- ການດື່ມນໍ້າໃຫ້ຖືກວິທີ17
- ການລ້າງຜັກທີ່ສະອາດແລະຖືກຫຼັກໂພຊະນາການ....17-18

ພາກທີ II

- IX. ການຮັກສາອະນາໄມຮ່າງກາຍ.....19
- ການຮັກສາອະນາໄມຕົນຕົວ.....19
- ການຮັກສາອະນາໄມຜົມ.....19
- ການຮັກສາອະນາໄມປາກ ແລະ ແຂ້ວ.....20
- ການຫຼຸດແຂ້ວໃຫ້ສະອາດ ແລະ ຖືກວິທີ.....20
- ການຮັກສາອະນາໄມເລັບມື ແລະ ເລັບຕີນ.....20
- ເຮົາຄວນລ້າງມືໃນເວລາໃດແດ່?.....20-21
- X. 10 ຫຼັກການຂອງອົງການອະນາໄມໂລກ.....22-23
- ໃນການກະກຽມອາຫານຢ່າງປອດໄພ
- XI. ເອກກະສານຍັ້ງຢືນ.....24

- ເຮົາຄວນລ້າງມືໃສ່ສະບູທຸກໆຄັ້ງຫຼັງອອກຈາກຫ້ອງນໍ້າມາ (ຖ່າຍໜັກ ຫຼື ຖ່າຍເປົາ).

3. ການຮັກສາອະນາໄມປາກ ແລະ ແຂ້ວ.

- ການຮັກສາອະນາໄມປາກ, ແຂ້ວໃຫ້ສະອາດ ແລະ ບໍ່ເປັນ ແມງເຮົາຄວນຫຼຸດແຂ້ວ 3 ຄັ້ງ ຕໍ່ມື້ຄື:

- * ຫຼຸດອນເຂົ້າຫຼັງຈາກຜືນນອນ
- * ຫຼຸດອນກິນເຂົ້າສວາຍແລ້ວ.
- * ຫຼຸດແຂ້ວກ່ອນນອນ
- * ຄວນຫຼຸດຜ່ອນການກິນເຂົ້າໜົມຫວານ.

4. ການຫຼຸດແຂ້ວໃຫ້ສະອາດ ແລະ ຖືກວິທີ:

- ການຫຼຸດແຂ້ວໃຫ້ສະອາດ ແລະ ຖືກວິທີແຕ່ລະຄັ້ງເຮົາຫຼຸດແຂ້ວ ຄວນຫຼຸດປະມານ 3 - 5 ນາທີພ້ອມທັງຫຼຸດລິ້ນນໍາ.
- ຂັ້ນຕອນທີ 1 ແຂ້ວທາງລຸ່ມເຮົາຄວນຫຼຸດຂຶ້ນ
- ຂັ້ນຕອນທີ 2 ແຂ້ວທາງເທິງເຮົາຄວນຫຼຸດລົງ

5. ການຮັກສາອະນາໄມເລັບມື - ເລັບຕີນ.

- ການຮັກສາເລັບມື - ເລັບຕີນໃຫ້ສະອາດເຮົາຄວນຕັດເລັບ ໃຫ້ສັ້ນຢູ່ສະເໝີ ແລະ ຂາວ ຖ້າເລັບມື - ເລັບຕີນເຮົາຍາວຈະ ເປັນບ່ອນອາໄສຂອງແມ່ພະຍາດ ແລ້ວແມ່ພະຍາດຈະເຂົ້າໄປ ສູ່ຮ່າງກາຍເຮົາເວລາເຮົາຈັບອາຫານກິນ.

6. ເຮົາຄວນລ້າງມືໃນເວລາໃດ?

- ເຮົາຄວນລ້າງມືໃສ່ສະບູທຸກໆຄັ້ງກ່ອນກິນເຂົ້າ, ຫຼັງກິນເຂົ້າ ແລະ ຈັບບາຍອາຫານແລ້ວ

ພາກທີ I

ໂພຊະນາການສໍາລັບເດັກນ້ອຍໃນໄວຮຽນ

I. ຄວາມສໍາຄັນຂອງໂພຊະນາການສໍາລັບເດັກໄວຮຽນ:

ເດັກໄວຮຽນໄລຍະຕົ້ນອາຍຸລະຫວ່າງ 7-9 ປີ ການຈະເລີນ ເຕີບໂຕຊ້າເຊັ່ນດຽວກັບໄວກ່ອນຮຽນແຕ່ສໍາລັບເດັກໄວຮຽນອາ ຍຸລະຫວ່າງ10-12 ປີ ການຈະເລີນເຕີບໂຕຈະໄວຂຶ້ນ.ແຕ່ເດັກ ຍິງການຈະເລີນເຕີບໂຕໃນຊ່ວງນີ້ຈະສູງກວ່າເດັກຊາຍຄວາມ ຢາກອາຫານຂອງເດັກຈະດີຂຶ້ນກວ່າໄລຍະໄວກ່ອນຮຽນເດັກຍິງ ຈະກິນອາຫານຫຼາຍກວ່າເດັກຊາຍ ແລະ ມີຮູບຮ່າງເຕີບໂຕສູງ ໃຫຍ່ກວ່າເດັກຊາຍ.ພໍ່ແມ່ຄວນສົ່ງເສີມໃຫ້ເດັກກິນອາຫານໃນ ປະລິມານທີ່ເດັກຕ້ອງການບໍ່ຄວນຢຸດຢັ້ງການກິນອາຫານຂອງ ເດັກເພາະອາດຈະເຮັດໃຫ້ການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງເດັກຢຸດສະ ຫງັກການຈັດໃຫ້ເດັກໄດ້ກິນອາຫານທີ່ມີຄຸນຄ່າທາງດ້ານໂພຊະ ນາການສູງໃນປະລິມານທີ່ເໝາະສົມຈະເຮັດໃຫ້ເດັກເຕີບໂຕສົມ ສ່ວນ.

ນອກຈາກການເຕີບໂຕທາງຮ່າງກາຍແລ້ວການໄດ້ຮັບອາຫານ ທີ່ພຽງພໍ ຈະເຮັດໃຫ້ເດັກມີອາລົມແຈ່ມໃສ.ມີສະມາທິໃນການ ຮຽນ ,ປະສິດທິພາບໃນການຮຽນຈະສູງ,ການເສີມສ້າງສະຕິ ບັນຍາຈະດໍາເນີນໄປດ້ວຍດີ ເຊິ່ງຈະເປັນຜົນດີໃຫ້ເກີດຄວາມ ສໍາເລັດໃນການສຶກສາລະດັບສູງຕໍ່ໄປ,ແຕ່ກົງກັນຂ້າມເດັກທີ່ບໍ່

ໄດ້ຮັບອາຫານພຽງພໍ ເດັກຈະຫົວໂຫຍອ່ອນເພຍຂາດຄວາມ
ພັນຄົງໃນອາລົມ ບໍ່ມີສະມາທິໃນການຮຽນ ແລະ ຜົນການ
ຮຽນຈະບໍ່ໄດ້ດີ.

II. ຄວາມຕ້ອງການພະລັງງານ ແລະ ສານອາຫານ

1. ພະລັງງານ:

ໃນໄວນີ້ພະລັງງານມີຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍເດັກຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບຢ່າງ
ພຽງພໍ ການຈະເລີນເຕີບໂຕຈະສົມບູນ.ຖ້າໄດ້ຮັບພະລັງງານບໍ່
ພຽງພໍ ຮ່າງກາຍຈະນໍາທາດ Protein(ໂປຣຕີນ)ໄປໃຊ້ເປັນພະ
ລັງງານແທນທີ່ຈະນໍາໄປສ້າງຮ່າງກາຍອາດຈະເຮັດໃຫ້ການຈະ
ເລີນເຕີບໂຕຢຸດສະຫງົກໄປໄດ້ ໃນໄລຍະທີ່ຂາດພະລັງງານ.
ເດັກແຕ່ລະຄົນຈະມີຄວາມຕ້ອງການພະລັງງານແຕກຕ່າງກັນ
ໄປປະລິມານພະລັງງານທີ່ຄວນໄດ້ຮັບມີດັ່ງນີ້:

- ເດັກອາຍຸ 7-9 ປີ ທັງເພດຊາຍ ແລະ ຍິງນໍ້າໜັກໂດຍສະ
ເລ່ຍ 28kg ຄວນໄດ້ຮັບພະລັງງານ 2109cal ຫຼື 78calຕໍ່
ນໍ້າໜັກ ໂຕ1kg/ ມື້.
- ເດັກຍິງອາຍຸ 10-12 ປີ ນໍ້າໜັກໂດຍສະເລ່ຍ 38kg ຄວນ
ໄດ້ຮັບພະລັງງານມື້ລະ 2350 cal ຫຼື 62 cal ຕໍ່ນໍ້າໜັກຕົວ
1 kg / ມື້.
- ເດັກຊາຍອາຍຸ 10-12 ປີ ນໍ້າໜັກຕົວໂດຍສະເລ່ຍ
36.9kg ຄວນໄດ້ຮັບພະລັງງານມື້ລະ 2600cal ຫຼື 71cal
ຕໍ່ນໍ້າໜັກ ຕົວ1kg/ ມື້.

ພາກທີ 2

ການຮັກສາອະນາໄມ

IX. ການຮັກສາອະນາໄມຮ່າງກາຍ:

1. ການຮັກສາອະນາໄມຕົນຕົວ:

- ການຮັກສາອະນາໄມຕົນໂຕໃຫ້ສະອາດມີໜຶ່ງເຮົາຄວນ
ອາບນໍ້າ 3 ຄັ້ງພ້ອມທັງໃສ່ສະບູຄື:
- ທຸກໆຕອນເຊົ້າເຮົາຄວນອາບນໍ້າເພາະຈະເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍ
ໄດ້ຮັບຄວາມສົດຊື່ນ ແລະ ໄດ້ຮັບເອົາອາກາດທີ່ບໍລິສຸດ.
- ທຸກຕອນສວາຍເຮົາກໍຄວນອາບນໍ້າເຊັ່ນດຽວກັນເພາະວ່າ
ຮ່າງກາຍຂອງເຮົາໃນຕອນນັ້ນເປັນເປື້ອນຫຼາຍຈະເຮັດໃຫ້ເຮົາ
ໝູດໝັດຮຽນໜັງສືບໍ່ໄດ້ເຕັມທີສະນັ້ນເຮົາຄວນອາບນໍ້າໃຫ້
ຮ່າງກາຍເຮົາສົດຊື່ນທຸກຕອນແລງອີກ.

2. ການຮັກສາອະນາໄມຜົມ:

- ການຮັກສາຜົມໃຫ້ສະອາດ ເຮົາຄວນສະຜົມເລື້ອຍໆອາທິດ
ໜຶ່ງເຮົາຄວນສະຜົມ 4 ຄັ້ງ (ສໍາລັບຜູ້ຍິງ) ຖ້າເປັນຜູ້ຊາຍຜົມ
ຈະສັ້ນການສະຜົມຈະງ່າຍ ແລະ ຜົມຈະແຫ້ງໄວກວ່າຜູ້ຍິງ
ຄວນສະຜົມທຸກຄັ້ງເວລາອາບນໍ້າເພື່ອຄວາມສະອາດ ແລະ
ສວຍງາມ.ຖ້າຜົມທີ່ບໍ່ສະອາດຈະພາໃຫ້ມີພະຍາດຜິວໜັງເກີດ
ຂຶ້ນເຊັ່ນ: ມີຂີ້ຫົວ, ຫົວມີເທົາເຊິ່ງມັນສາມາດຕິດໃສ່ຄົນອື່ນໄດ້.

- ຂັ້ນຕອນທີ 2 ຫຼັງຈາກລ້າງເອົາຂີ້ດິນອອກແລ້ວເອົາເກືອ ຫຼື ວ່ານໍ້າສົ້ມສາຍຂູປະສົມລົງໃສ່ຊາມນໍ້າທີ່ກຽມໄວ້ແລ້ວຄົນ ໃຫ້ເຂົ້າ ກັນ ແລ້ວຈົ່ງເອົາຜັກລົງແຊ່ປະໄວ້ປະມານ 2-3 ນາທີ ແລ້ວຈົ່ງເອົາຜັກອອກ.

- ຂັ້ນຕອນທີ 3 ເອົາຜັກທີ່ແຊ່ນໍ້າເກືອນັ້ນຂຶ້ນມາລ້າງນໍ້າທໍາ ມະດາອີກເທື່ອໜຶ່ງແລ້ວຈົ່ງເອົາມາກິນ.

2. ທາດໂປຣຕີນ(Protein): ເດັກຕ້ອງການ Protein ປະລິມານສູງ ເພື່ອການສ້າງຮ່າງກາຍ ປະລິມານ Protein ທີ່ຄວນໄດ້ຮັບສໍາລັບການກິນເຂົ້າເປັນຫຼັກແລະມີເນື້ອສັດປະ ກອບພໍສົມຄວນມີດັ່ງນີ້:

- ເດັກອາຍຸ 7-9 ປີ ທັງຍິງ ແລະ ຊາຍມີ້ລະ 35g ຫຼື 1.25g ຕໍ່ນໍ້າໜັກຕົວ 1kg/ມື້.

- ເດັກອາຍຸ 10-12 ປີ ເພດຍິງມີ້ລະ 41g ຫຼື 1.08g ຕໍ່ນໍ້າໜັກຕົວ1kg /ມື້, ເພດຊາຍ ມີ້ລະ 43g ຫຼື 1.15gຕໍ່ ນໍ້າໜັກຕົວ 1kg/ມື້.

3. ທາດວິຕາມິນ ແລະເກືອແຮ່: ສານອາຫານ 2 ປະເພດນີ້ມີ ຄວາມຈໍາເປັນຕໍ່ການຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ການທໍາງານຢ່າງ ປົກກະຕິຂອງຮ່າງກາຍເດັກຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບຢ່າງພຽງພໍການຈະ ເລີນເຕີບໂຕຈິ່ງຈະສົມບູນ ແລະ ບໍ່ຄວນໃຫ້ເກີດພາວະການ ຂາດອາຫານປະລິມານ ວິຕາມິນ (vitamin) ແລະ ເກືອ ແຮ່ທີ່ຄວນ ໄດ້ຮັບຈາກອາຫານດັ່ງສະແດງໃນຕາຕະລາງລຸ່ມນີ້: ປະລິມານວິຕາມິນ ແລະ ເກືອແຮ່ທີ່ເດັກໄວຮຽນຄວນ ໄດ້ຮັບໃນ 1 ວັນ

ສານອາຫານ	ອາຍຸ	ອາຍຸ 10-12 ປີ	
	7-9ປີ	ເພດຊາຍ	ເພດຍິງ
ເຫຼັກ (ມິນລີກຼາມ)	7	7	7

ແຄລຊັຽມ (ມິນລິກຼາມ)	400-500	600-700	600-700
ວິຕາມິນ ເອ (ໄມໂຄຼກຼາມ)	400	575	575
ວິຕາມິນ ດີ (ໄມໂຄຼກຼາມ)	2.5	2.5	2.5
ວິຕາມິນ B1 (ມິນລິກຼາມ)	0.9	1.0	0.5
ວິຕາມິນ B2 (ມິນລິກຼາມ)	1.3	1.6	1.4
ໄນອາຊິນ (ມິນລິກຼາມ)	14.5	17.2	15.5
ໂພລິກແອຊິດ(ໄມໂຄຼກຼາມ)	100	100	100
ວິຕາມິນ B12(ໄມໂຄຼກຼາມ)	1.5	2.0	2.0
ວິຕາມິນ C (ມິນລິກຼາມ)	20	20	20

Ø ການດື່ມນໍ້າໃຫ້ຖືກວິທີ:

- ການດື່ມນໍ້າໃຫ້ຖືກວິທີກໍມີຄວາມຈໍາເປັນຫຼາຍຕໍ່ຮ່າງກາຍຂອງເຮົາຖ້າເຮົາດື່ມນໍ້າບໍ່ຖືກວິທີອາດຈະມີຜົນກະທົບຕໍ່ຮ່າງກາຍເຮົາ. ດັ່ງນັ້ນເຮົາຄວນດື່ມນໍ້າໃຫ້ຖືກວິທີເຊັ່ນ: ເມື່ອເວລາເຮົາຫຼິ້ນເມື່ອຍ ຫຼື ອອກກໍາລັງກາຍເມື່ອຍເຮົາບໍ່ຄວນດື່ມນໍ້າໂລດເພາະວ່າໃນຕອນທີ່ເຮົາກໍາລັງເມື່ອຍ ຮ່າງກາຍຂອງເຮົາຈະສັ່ນ, ຫົວໃຈເຕັ້ນໄວ ເພາະຮ່າງກາຍຂອງເຮົາກໍາລັງຕ້ອງການຫາຍໃຈເອົາອົກຊີແຊນ ຖ້າເຮົາດື່ມນໍ້າຕອນນັ້ນຈະເຮັດໃຫ້ສະມັກນໍ້າ ຫຼື ນໍ້າຫຼົງເຂົ້າໄປໃນຫຼອດລົມກໍໄດ້.

ດັ່ງນັ້ນເຮົາຄວນພັກຜ່ອນໃຫ້ເຊົາເມື່ອຍເສຍກ່ອນ ແລະ ຫົວໃຈເຕັ້ນຊໍາລົງກ່ອນຈຶ່ງດື່ມນໍ້າ.

Ø ການລ້າງຜັກທີ່ສະອາດ ແລະ ຖືກວິທີ:

- ຜັກມີຄຸນປະໂຫຍດຫຼາຍຕໍ່ຮ່າງກາຍຂອງຄົນເຮົາເພາະວ່າຜັກມີສານອາຫານ ແລະ ແຮ່ທາດບໍາລຸງລ້ຽງຈໍາພວກວິຕາມິນຕ່າງໆຫຼາຍສະນັ້ນກ່ອນຈະກິນຜັກທຸກໆຄັ້ງເຮົາຄວນລ້າງໃຫ້ສະອາດເສຍກ່ອນຈຶ່ງກິນ. ການລ້າງຜັກໃຫ້ສະອາດ ແລະ ຖືກວິທີມີ 3 ຂັ້ນຕອນຄື:

- ຂັ້ນຕອນທີ 1 ເຮົາຕ້ອງລ້າງຜັກເອົາຂີ້ດິນ ຫຼື ວ່າຂີ້ເຫຍື້ອອອກໃຫ້ໝົດເສຍກ່ອນ.

Ø ນ້ຳທີ່ສະອາດ:

- ນ້ຳທີ່ສະອາດແມ່ນນ້ຳທີ່ບໍ່ມີເຊື້ອພະຍາດ ແລະ ສາມາດດື່ມກິນໄດ້.

ຖ້າຢາກໄດ້ນ້ຳທີ່ສະອາດປອດໄພຄວນປະຕິບັດດັ່ງນີ້:

- ຕົ້ມນ້ຳໃຫ້ຟົດກ່ອນດື່ມ ກິນ
- ໃຊ້ເຄື່ອງຕອງນ້ຳ
- ໃຊ້ຢາຂ້າເຊື້ອ
- ຕົ້ມໃຫ້ສຸກ (ຟົດ 100 ອົງສາ)

Ø ຄົນເຮົາຂາດນ້ຳເລັກນ້ອຍໃນເວລາໃດແດ່?:

- ເວລາທີ່ເຮົາຫາຍໃຈ
- ເວລາທີ່ເຫືອເຮົາອອກ
- ການຂັບຖ່າຍປັດສະວະ(ການຖ່າຍເບົາ, ການຖ່າຍໜັກ)

Ø ການດື່ມນ້ຳໃຫ້ພຽງພໍກັບຮ່າງກາຍໃນແຕ່ລະມື້:

- ການດື່ມນ້ຳໃນແຕ່ລະມື້ກໍມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍຕໍ່ຮ່າງກາຍຂອງ ຄົນເຮົາຖ້າເຮົາດື່ມນ້ຳບໍ່ພຽງພໍກັບຮ່າງກາຍ. ຮ່າງກາຍຂອງເຮົາກໍຈະອ່ອນເພຍ, ຜິວໜັງແຫ້ງ, ໜ້າຕາບໍ່ສົດຊື່ນ, ເຖົ້າກ່ອນໄວ ສະນັ້ນເຮົາຄວນດື່ມນ້ຳ 3 ລິດ-5 ລິດ ຕໍ່ມື້ ຖ້າດື່ມບໍ່ໄດ້ຮອດ 5 ລິດ ຢ່າງໜ້ອຍບໍ່ໃຫ້ຫຼຸດ 3 ລິດ.

III. ອາຫານສຳລັບເດັກໃນໄວຮຽນ:

- ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ພະລັງງານ ແລະ ສານອາຫານຄົບຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງຮ່າງກາຍຕ້ອງໃຫ້ເດັກຮັບປະທານອາຫານທຸກຄັ້ງຄົບ 5 ໝວດໝູ່ທຸກໆວັນໃນປະລິມານທີ່ກຳນົດດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້

1. ດື່ມນົມສົດມີ້ລະ 2 ຈອກ
2. ໄຂ່ 1 ໜ່ວຍ
3. ຜັກບໍ່ຈຳກັດ ຫຼື ໄດ້ຮັບຢ່າງໜ້ອຍ 100g ທຸກມື້
4. ໝາກໄມ້ຕ່າງໆໃຫ້ເລືອກກິນໄດ້ຢ່າງໃດໜຶ່ງປະລິມານຕໍ່ໄປນີ້:

- ກ້ວຍຫອມ 1 ໜ່ວຍ
- ກ້ວຍໄຂ່ 2 ໜ່ວຍ
- ກ້ວຍນ້ຳສຸກ, ຊຽວ 2 ໜ່ວຍ
- ໝາກເງາະ 8 ໜ່ວຍ
- ໝາກອາງຸ່ນ 24 ໜ່ວຍ
- ໝາກກ້ຽງ 2 ໜ່ວຍ
- ໝາກນັດ 1 ປຸງ
- ໝາກຫຸ່ງ 1 ປຸງ
- 5. ເຂົ້າ
- 6. ໄຂ່ມັນ(ໃຫ້ໃຊ້ນ້ຳມັນປະກອບອາຫານມີ້ລະປະມານ 8-9 ບ່ວງກາເຟ)

7. ນໍ້າຕານໃຫ້ໃຊ້ນໍ້າຕານມື້ລະ 5 ບ່ວງອາດຈະເຕີມໃສ່ໃນເຄື່ອງດື່ມເຊັ່ນ: ນົມ ແລະອື່ນໆ...ເນື່ອງຈາກເດັກໃນໄວນີ້ຕ້ອງການພະລັງງານສູງ.

IV. ປະໂຫຍດຂອງອາຫານ:

- ອາຫານເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍເຮົາແຂງແຮງ ສ້ອມແຂມຈຸລັງໃນຮ່າງກາຍ, ເຮັດໃຫ້ຜົມດໍາເງິາງາມ, ຕາແຈ້ງໃສ, ກ້າມຊີ້ນແຂງແຮງ, ສະໜອງດີ, ຜິວໜັງກ້ຽງດີ, ແຂ້ວ ແລະ ເຫືອກແຂງດີ, ກະດູກແຂງແຮງ, ບໍາລຸງເລືອດ ແລະ ຊ່ວຍປ້ອງກັນພະຍາດຕ່າງໆ.

Ø ການຂາດອາຫານໃດໜຶ່ງຈະມີຜົນສະທ້ອນຕໍ່ຮ່າງກາຍເຮົາ.

- ຖ້າຮ່າງກາຍເຮົາຂາດອາຫານສຸຂະພາບກໍຈະອ່ອນເພຍ, ຊຶມເສົ້າ, ຮ່າງກາຍຈ່ອຍຜອມ, ໜ້າເຫຼືອງ, ດັ່ງນັ້ນເຮົາຄວນກິນອາຫານໃຫ້ຄົບ 3 ໝວດ ຫຼື ວ່າ 5 ໝູ່ເພື່ອຫຼີກເວັ້ນພະຍາດ ແລະ ເພື່ອສຸຂະພາບແຂງແຮງ.

Ø ເປັນຫຍັງຄົນເຮົາຈຶ່ງຕ້ອງການອາຫານທີ່ໃຫ້ພະລັງງານ:

- ເພື່ອໃຊ້ໄວ້ທົດແທນພະລັງງານທີ່ເສຍໄປໃນແຕ່ລະມື້.

ສະນັ້ນເຮົາກໍຄວນເລືອກກິນເຂົ້າໜົມທີ່ມີທາດບໍາລຸງລ້ຽງຕໍ່ຮ່າງກາຍເຊັ່ນຈໍາພວກເຂົ້າໜົມສັງຂະຫຍາ, ເຂົ້າໂຄບ, ມັນດ້າງ, ສາລີ, ກ້ວຍໜົບ, ເຂົ້າໜົມມັນຕົ້ນ, ຈົນກ້ວຍ, ແລະ ອື່ນໆທີ່ເປັນເຂົ້າໜົມແບບລາວ.

Ø ການເກັບຮັກສາອາຫານໄວ້ໃນທີ່ສະອາດ ແລະ ປອດໄພ.

- ການເກັບຮັກສາອາຫານກໍມີຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍເພາະອາຫານທີ່ເຮົາກິນທຸກໆມື້ລ້ວນແລ້ວແຕ່ມີຄຸນປະໂຫຍດຕໍ່ຮ່າງກາຍຂອງເຮົາສະນັ້ນເຮົາຄວນເກັບອາຫານໄວ້ປ່ອນສະອາດ ແລະ ປອດໄພເຊັ່ນ: ເກັບໄວ້ທີ່ສູງຄືໂຕະອາຫານ ແລະ ມີຝາປົກປິດ, ເກັບໄວ້ໃນຕູ້ອາຫານ, ເກັບໄວ້ໃນຕູ້ເຢັນເພື່ອເກັບຮັກສາໄວ້ກິນຫຼາຍມື້. ຖ້າເກັບໄວ້ໃນຕູ້ເຢັນກ່ອນຈະເອົາອາຫານມາກິນຄວນເອົາອາຫານໄປອຸ່ນໃຫ້ຮ້ອນເສຍກ່ອນຈຶ່ງກິນ.

VIII. ທີ່ມາຂອງແຫຼ່ງນໍ້າ:

- ນໍ້າໜ້າດິນໄດ້ແກ່ຈໍາພວກ (ນໍ້າຝົນ, ແມ່ນໍ້າຕ່າງໆ, ໜອງ, ບຶງ). ນໍ້າໃຕ້ດິນໄດ້ແກ່ຈໍາພວກ (ນໍ້າສ້າງ, ນໍ້າບາດານ)

Ø ນໍ້າມີຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍສໍາລັບຊີວິດປະຈໍາວັນ:

- ນໍ້າໃຊ້ໄວ້ດື່ມກິນ, ປຸງແຕ່ງອາຫານ, ນໍ້າໃຊ້ໄວ້ອາບ ຫຼື ຊໍາລະຮ່າງກາຍ, ໃຊ້ໄວ້ຊັກເສື້ອຜ້າ, ໃຊ້ໄວ້ສໍາລັບປູກຝັງ ແລະ ເປັນເສັ້ນທາງຄົມມະນາຄົມ.

ຈະເປັນຕຸ່ມແດງເພາະເສັ້ນເລືອດຝ່ອຍແຕກ, ເຫືອກບວມແດງ
ເລືອດອອກ, ເຫືອກຊໍ້າເປັນສີມ່ວງ, ເປັນບາດແຜນານເຊົາ,
ບາດແຜເກົ່າກໍຈະແດງ ແລະ ມີອາການປວດຕາມຂໍ້ຫົວເຂົ້າ,
ຂໍ້ສອກ, ໄຫຼ່ ແລະ ຂໍ້ມື.

3. ອາຫານທີ່ມີທາດວິຕາມິນຊີ (C).

- ວິຕາມິນ ຊີ(C) ມີຫຼາຍໄດ້ແກ່ອາຫານຈໍາພວກຜັກໝາກ
ໄມ້ຕ່າງໆເຊັ່ນ: ໝາກກ້ຽງ, ໝາກນາວ, ໝາກສີດາ, ຜັກ
ສີຂຽວ, ຜັກກະລໍາປີ, ໝາກເລັ່ນຈະມີຫຼາຍເປັນພິເສດແຕ່ຖ້າ
ເຮົາກິນພຽງເລັກ ນ້ອຍດົນໄປກໍບໍ່ມີປະໂຫຍດສະນັ້ນເຮົາຕ້ອງ
ກິນໝາກເລັ່ນທຸກໆມື້.

VII. ອາຫານທີ່ຖືກຫຼັກໂພຊະນາການ:

- ອາຫານທີ່ຖືກຫຼັກໂພຊະນາການແມ່ນອາຫານທີ່ບໍ່ມີສີເຈືອ
ບົນ, ບໍ່ມີສານເຄມີ, ບໍ່ມີວັດຖຸ ຫຼື ສິ່ງຂອງຕົກໃສ່ ແລະ ຕ້ອງ
ເປັນອາຫານທີ່ປຸງແຕ່ງສຸກສະອາດ.

Ø ອາຫານທີ່ສະອາດ:

- ອາຫານທີ່ສະອາດຕ້ອງເປັນທີ່ປຸງແຕ່ງສຸກດີ, ບໍ່ມີແມງວັນ
ຕອມ, ບໍ່ບູດ ບໍ່ເນົ່າ, ບໍ່ມີກິ່ນບູດ ຫຼືສົ້ມ, ບໍ່ເປັນຝອດ, ບໍ່ມີວັດ
ຖຸສິ່ງຂອງຕົກໃສ່.

Ø ເຂົ້າໜົມທີ່ຄວນກິນ:

- ການກິນເຂົ້າໜົມກໍມີຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍຕໍ່ຮ່າງກາຍຂອງເຮົາ

Ø ຄົນເຮົາເສຍພະລັງງານໃນເວລາ:

- ພະລັງງານທີ່ເຮົາເສຍໄປແຕ່ລະມື້ເວລາທີ່ເຮົາອອກແຮງງານ
ເວລາເຄື່ອນໄຫວ, ເວລາຫາຍໃຈ, ເວລາຫົວໃຈເຕັ້ນ.

V. ອາຫານ 3 ໝວດ:

1. ອາຫານມີ 3 ໝວດໝູ່ຄື:

- ໝວດທີ1 ແມ່ນໝວດອາຫານທີ່ເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍເຕີບໃຫຍ່
ໄດ້ແກ່ຈໍາພວກ:

ຊີ້ນໝູ		ແກ່ນຖົ່ວແດງ	
ຊີ້ນງົວ		ແກ່ນຖົ່ວເຫຼືອງ	
ໄກ່		ແກ່ນຖົ່ວດໍາ	
ໄຂ່		ປາແຫ້ງ	
ນົມ		ປາທູ + ປານົນ	

ໝວດທີ 2 ແມ່ນໝວດອາຫານທີ່ເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍເຄື່ອນໄຫວໄດ້

ໄດ້ແກ່ຈຳພວກ:

ເຜືອກ	ມັນດ້າງ
ອ້ອຍ	ເຂົ້າໜຽວ
ເສັ້ນເຜີ	ເຂົ້າໄຄບ
ເຂົ້າຈີ່	ເຂົ້າປຽກ
ເຂົ້າປຸ້ນ	ນ້ຳມັນພືດ
ເສັ້ນໝີເຫຼືອງ	ສາລີ
ມັນຝຣັ່ງ	ນ້ຳຕານ

Ø ວິຕາມິນ ກາ (K).

1. ໜ້າທີ່ຂອງວິຕາມິນ ກາ (K).
 - ຊ່ວຍໃນການແຂງໂຕຂອງເລືອດ
2. ການຂາດທາດວິຕາມິນ ກາ (K).
 - ຖ້າເຮົາຂາດທາດວິຕາມິນກາ (K) ເຮັດໃຫ້ເລືອດແຂງໂຕໜ້ອຍເຮັດໃຫ້ເລືອດຊຶມອອກມານອກ, ເສັ້ນເລືອດເປັນຮອຍຊ້ຳໄດ້ງ່າຍ, ເລືອດໄຫຼບໍ່ເຊົາ ແລະ ເປັນພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງກຳມະພັນ.

3. ອາຫານທີ່ມີວິຕາມິນກາຫຼາຍ (K).
 - ວິຕາມິນກຳມີຫຼາຍໄດ້ແກ່ອາຫານຈຳພວກຜັກຕ່າງໆເຊັ່ນ: ຜັກຫົມ, ຜັກກາດນາ, ຜັກກະລຳປີ, ດອກຜັກກະລຳ, ຊີ້ນສັດ, ນົມ.

Ø ວິຕາມິນເອ (C)

1. ໜ້າທີ່ຂອງວິຕາມິນ ຊີ (C).
 - ຊ່ວຍປ້ອງກັນພະຍາດເລືອດອອກຕາມເພັ້ນແຂ້ວ.
2. ການຂາດທາດວິຕາມິນ ຊີ (C).
 - ຖ້າເຮົາຂາດທາດວິຕາມິນ ຊີ (C) ເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍຂອງເຮົາອ່ອນເພຍນ້ຳໜັກຫຼຸດ, ເຈັບປວດຕາມແຂນຂາ, ເປັນຕຸ່ມແຂງຕາມຮູຂີນ, ຂາ, ກິ້ນ, ແຂນ, ຫຼັງ, ມີເລືອດອອກຕາມເພັ້ນແຂ້ວ ຖ້າຂາດຫຼາຍແຂ້ວກໍຈະຫຼຸດອອກຈາກເຫຼືອກໄດ້ຕໍ່ມາ

Ø ວິຕາມິນດີ (D)

1. ໜ້າທີ່ຂອງວິຕາມິນດີ (D).

- ຊ່ວຍປ້ອງກັນພະຍາດກະດູກອ່ອນ.
- ຊ່ວຍດູດຊຶມແຄວຊຽມຈາກລ່າໄສ້ນ້ອຍໄດ້ຫຼາຍຂຶ້ນ.

2. ການຂາດທາດວິຕາມິນດີ (D).

- ຖ້າເຮົາຂາດວິຕາມິນດີຈະເຮັດໃຫ້ເຮົາເປັນພະຍາດກະດູກອ່ອນ, ຂາອ່ອນຈົນກົງອອກຈາກກັນ ຫຼື ກົງເຂົ້າຫາກັນ ຫົວເຂົ້າຕໍ່ກັນ.

3. ອາຫານທີ່ມີວິຕາມິນດີຫຼາຍ (D).

- ວິຕາມິນດີມີຫຼາຍໄດ້ແກ່ອາຫານຈໍາພວກ ໄຂ່ແດງ, ຕັບ, ນໍ້າມັນຕັບປາ, ນົມ

Ø ວິຕາມິນເອ (E).

2. ການຂາດທາດວິຕາມິນອີ (E).

- ຖ້າເຮົາຂາດທາດວິຕາມິນອີຈະເຮັດໃຫ້ເຮົາເກີດລູກກ່ອນກໍານົດ, ເລືອດຈາງເນື່ອງຈາກເມັດເລືອດແດງແຕກງ່າຍ.

3. ອາຫານທີ່ມີວິຕາມິນອີຫຼາຍ (E).

- ວິຕາມິນອີມີຫຼາຍໄດ້ແກ່ອາຫານຈໍາພວກນໍ້າມັນພືດ, ຮໍາເຂົ້າ, ນໍ້າມັນເມັດຝ້າຍ, ຕັບ, ຫົວໃຈ, ໝາກໄຂ່ຫຼັງ, ໄຂ່.

- ໝວດທີ 3 ແມ່ນໝວດອາຫານທີ່ເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍແຂງແຮງ

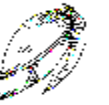
ໄດ້ແກ່ຈໍາພວກ:

ໝາກພ້າວ		ຜັກບົວ	
ໝາກໄມ		ຜັກກາດ	
ໝາກຫຸ່ງສຸກ		ດອກແຄ	
ໝາກນັດ		ຜັກຕໍານົນ	
ໝາກແຕງ		ຜັກບົງ	
ໝາກຂຽບ		ຜັກກະລໍາປີ	
ໝາກພິລາ		ຜັກກາດຂາວ	

ໝາກນາວ

ໝາກເຜັດ

ໝາກປີ

ໝາກອຶ

ໝາກເພືອງ

ໝາກກ້ຽງ

ໝາກນອຍ

ຫົວກະຣົດ

ໝາກກ້ວຍ

ໝາກເຂືອ

ໝາກຖົ່ວຍາວ

ໝາກລຳໄຍ

ໝາກຂາມ

ໝາກຖົ່ວພູ

VI. ຄວາມສຳຄັນຂອງວິຕາມິນຕ່າງໆ:

ວິຕາມິນເປັນສານອາຫານທີ່ຮ່າງກາຍເຮົາຕ້ອງການໃນປະລິມານພຽງເລັກນ້ອຍແຕ່ກໍສຳຄັນຫຼາຍຕໍ່ຮ່າງກາຍເຮົາ ແລະ ຂາດບໍ່ໄດ້ ຖ້າຮ່າງກາຍເຮົາຂາດວິຕາມິນຈະເຮັດໃຫ້ເກີດບັນດາພະຍາດຕ່າງໆໄດ້ເຊັ່ນ: ພະຍາດເລືອດອອກຕາມເພິ່ນແຂ້ວ, ພະຍາດກະດູກອ່ອນ. ພະຍາດຕາຟາງ..

Ø ວິຕາມິນເອ (A)

1. ໜ້າທີ່ຂອງວິຕາມິນເອ (A) .

- ຊ່ວຍໃຫ້ເບິ່ງເຫັນດີ ແລະ ບຳລຸງສາຍຕາ
- ຊ່ວຍໃຫ້ຮ່າງກາຍເຮົາຈະເລີນເຕີບໂຕ
- ຊ່ວຍໃຫ້ສຸຂະພາບ ແລະ ຜິວໜັງໜຽວຊຸ່ມຊື່ນ.

2. ການຂາດທາດວິຕາມິນເອ (A)

- ຖ້າເຮົາຂາດທາດວິຕາມິນເອ ຈະເຮັດໃຫ້ຜິວໜັງເຮົາແຫ້ງແຂງ, ເປັນເກັດ, ເຄືອງຕາ, ສະເມັ່ນຕາ, ອັກເສບຕາຈົນເຮັດໃຫ້ຕາບອດໄດ້.

3. ອາຫານທີ່ມີວິຕາມິນເອຫຼາຍ: (A)

- ວິຕາມິນເອມີຫຼາຍໄດ້ແກ່ອາຫານຈຳພວກ ຕັບ, ໄຂ່ແດງ, ຜັກຕຳນິນ, ຍອດແຄ, ໃບຂີ້ເຫຼັກ, ຜັກກາດນ້ຳ, ໝາກເລັ່ນ, ໜາກຫຸ່ງສຸກ, ໝາກມ່ວງສຸກ, ໝາກກ້ຽງ.